Asiantuntijalausunto

Selkämeren Ammattikalastajat ry

Rauma 15.10.2021

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Viite HE 154/2021 Vp.

HE 154/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta.

Selkämeren Ammattikalastajat ry toteaa lausunnossaan seuraavaa.

Yleistä

Suomen ympäristökeskuksen mukaan Raumalla oli vuonna 2021 Suomen suurin merimetsojen pesimäyhdyskunta, 3660 pesää. Selkämerellä on noin 6700 merimetson pesää ja lisäksi suuri joukko pesimättömiä lintuja, jotka ruokailevat Selkämeren alueella. Paikallisten havaintojen mukaan merimetso käy ravinnonhaussa Eurajoessa ainakin Vuojoen kartanolle saakka sekä merimetso on havaittu yrittämässä pesimistä myös Säkylän Pyhäjärvellä ja Köyliönjärvellä.

Nykyinen Selkämerellä oleva ylisuuri merimetsokanta ei vastaa olosuhteissa sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävää tilannetta. Ylisuuri merimetsokanta vaarantaa kalakantojen tilaa, kalatalouden harjoittamisen ja kotimaisen lähikalan tarjonnan kuluttajille.

Ylisuurien merimetsokolonioiden takia esimerkiksi Rauman alueen kalastajien ahvensaaliit ovat vuoden 2018 15 000 kilosta pudonneet vuoteen 2020 mennessä noin 5000 kiloon. Tämä on tehnyt ahvenen kalastuksesta kannattamattoman ja käytännössä lopettanut sen. Näin on käynyt myös muissa Selkämeren alueen merimetsokolonioiden läheisissä kalastusvesissä.

Lain valmistelun ja lakiesityksen osalta

Selkämeren Ammattikalastajat ry toteaa saman kuin Suomen Ammattikalastajaliitto antamassaan lausunnossaan ympäristövaliokunnalle aiheesta HE 154/2021 vp.

Lain valmistelu

Lain varsinaisen valmistelun aikana ei kuultu kaupallista kalastusta edustavia tahoja. Virallisella lausunnolla olleessa versiossa ei mainittu sanallakaan merimetson kaupalliselle kalastukselle aiheuttamia vahinkoja. Perustelumuistiosta ei käynyt ilmi, onko asiasta edes keskusteltu

esityksen valmistelun aikana. SAKL jätti asiasta 1.11.2020 päivätyn lausunnon, jossa tuotiin kaupallisen kalastuksen näkemykset esille.

Liiton lähtökohtana oli, *että jos yhteiskunta haluaa ylläpitää vahingollisen suurta, kaupalliselle kalastukselle mittavia vahinkoja aiheuttavaa merimetsokantaa, on vahingot korvattava kalastusyrittäjille.*

Liitto totesi, *että hallituksen esitystä on täydennettävä kaupallisen kalastuksen kärsimien vahinkojen osalta. Mahdollinen korvausmalli voisi löytyä porotalouden reviirikohtaisesta tuesta. Merimetsokolonian lähialueella toimiville kalastajille suoritettaisiin korvaus kolonian koon perusteella (merimetsoparien määrä).*

Lakiesitys

Hallituksen esityksen perustelumuistiossa (6. Lausuntopalaute) ei käy ilmi kalastuselinkeinon esille tuoma puute korvausten osalta.

Hallitus on myös jättänyt merimetson kaupalliselle kalastukselle aiheuttamien vahinkojen korvaamisen esityksensä ulkopuolelle.

Perustelumuistiossa kuitenkin todetaan, *että lisäksi ympäristöministeriö käynnistää tutkimushankkeen kaupallisten kalastajien saalistappioiden määrästä, jonka merimetsot aiheuttavat vahingoittamalla pyydyksiin jääneitä kaloja. Selvitysten perusteella arvioidaan korvausjärjestelmän tarve ja edellytykset. Mikäli selvitysten perusteella katsottaisiin aiheelliseksi valmistella tukijärjestelmä merimetson ja harmaahaikaran kalanviljelylaitoksille sekä merimetson pyydyksiin jääneiden kalojen vahingoittamisen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi kaupalliselle kalastukselle, näitä koskeva muutosehdotus annetaan mahdollisuuksien mukaan täydentävänä esityksenä eduskunnalle*.

Vahingot ja nykyinen korvausjärjestelmä

Nykyinen korvausjärjestelmä ei vahinkojen osalta kohdennu niihin kalastajiin, jotka vahingoista eniten kärsivät. Lisäksi merimetsojen aiheuttamat vahingot ovat niin monisyisiä, että pelkästään saalisvahinkoja mittaamalla ei todellisia vahinkoja saada korvattua. Suurimmat vahingot tulevat nyt predaation, kalojen käyttäytymisen muutoksen, pyydysten rikkoutumisen sekä suorien vahinkojen kautta saaliskaloissa.

Nykyisen korvausjärjestelmän enimmäiskorvausmäärä sekä hylkeiden että merimetsojen aiheuttamien vahinkojen osalta on 7000 euroa vuodessa ja koskee sellaisia kalastajia, joiden liikevaihto on kolmelta edelliseltä tilikaudelta yli 10 000 euroa.

Laskennallinen korvaus 15 % koostuu hyljekorvauksesta 13 % ja merimetsokorvauksesta 2 %. Tämä korvaus maksetaan Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) kautta. Tässä korvausjärjestelmässä kuitenkin suurimman vahingon kärsijä saa pienimmät korvaukset johtuen saaliin pienenemisestä ja liikevaihdon laskusta, joka laskennallisen korvauksen kautta vähentää maksettavaa hylje- ja merimetsokorvausta.

Selkämeren Ammattikalastajat ry:n kanta

Ammattikalastajille on maksettava korvaus merimetsojen aiheuttamista vahingoista kaikissa tilanteissa. Merimetsovahingot on maksettava joko kyseisen lain kautta tai nykyisellä tavalla, eli jatkossa meri-, kalastus- ja kalanviljelyrahaston (EMKVR) kautta. Aiheesta on riittävästi tutkimustietoa, jonka perusteella pystytään tekemään päätökset ja luomaan järjestelmä, joka ottaa huomioon vahingon kärsijän. Uusia asiaa pitkittäviä tutkimuksia ja selvityksiä ei tarvita.

Jarno Aaltonen

Puheenjohtaja

Selkämeren Ammattikalastajat ry